

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1047.

CHICAGO, ILL., 6. OKTOBRA, (OCTOBER 6,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Vidna in nevidna ameriška vlada.
Delitev "belih" in "črnih" v Garyju.
Hindenburg in republika.
Čikaške šole in unijski premog.
1,500 novih šol v Mehiki.
Poravnava stavke premogarjev v Illinoisu.
Ameriški vtisi (Anton Kristan).
Tri dni Peruškove razstave v Milwaukeeju.
Na povratku (John Olip).
Stoletnica železnice B. & O.
"Enotna fronta" v interesu (?) SNPJ.
Predloga v Massachusettsu proti rdeči zastavi.
Polom komunistične tiskarne v Chicagu.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Klubom J. S. Z. v Ohiju.
Po stavki premogarjev v Illinoisu.

Volitve v mestni svet v Clevelandu.
Razno iz San Francisca.
Odgovor na Pečaričev dopis.
Nikolaj Krašina—njegovo življenje in smrt.
Premogarji in njihove unije v južnem Colorado.
O milvauski slavnosti društev S. N. P. J.
Mr. L. J. Pirc bo "razkrinkal" gl. odbor Listu v podporo.

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
H. G. Perušek na obisku v Minnesoti.
Veselica "Sosedov" v Ciceru.
Z veselice "Pionirjev".
NAŠI ODRI:
Prva "Verovškova" predstava v tej sezoni.
Premijera "Poročne noči".
Velika udeležba na predstavi "Hasanaginice".

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign-Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

KONFERENCE J. S. Z.

COCKERILL, KANSAS. Konferenca J. S. Z. okraja Crawford v nedeljo 16. oktobra ob 2. popoldne v Cockerillu.

ZAPADNA PENNSYLVANIA, v nedeljo, 30. oktobra v Moon Run, pričetek ob 10 dopoldne.

BARBERTON, OHIO, v nedeljo 30. oktobra v dvorani samostojnega podpornega društva "Domovina". Čas in druge podrobnosti sporočimo v kratkem.

WAUKEGAN, ILL. v nedeljo 13. novembra v Slovenskem narodnem domu. Pričetek zborovanja od 10. dopoldne, popoldne program, zvečer veselica.

Klubi J. S. Z. in podporna ter prosvetna društva, pripadajoča Izobraževalni akciji J. S. Z., naj gotovo izvolijo zastopnike za konferenco svojega okraja. Udeležje naj se jih tudi ostali člani J. S. Z. in drugi pristaši našega dela.

JESENSKO VESELICO

PRIREDI

DRUŠTVO "SOSEDJE"

št. 449 S. N. P. J.

v soboto 8. okt. 1927 v Masaryk šoli v večji dvorani

5701 West 22nd Place,
CICERO, ILL.

Pričetek ob 7:30 zvečer.

Vstopnina 50c.

K obilni udeležbi uljudno vabijo "Sosedje".

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1047.

CHICAGO, ILL., 6. OKTOBRA, (OCTOBER 6,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VIDNA IN NEVIDNA AMERIŠKA VLADA.

Na mesto bivšega ameriškega poslanika v Mehiki je predsednik Coolidge imenoval Mr. Dwight Morrowa, ki je član Morganove finančne "velesile". Mr. Morrow je bil do tega imenovanja eden najzaupnejših udov ameriške nevidne vlade. On je finančnik, je milijonar, je državnik in politik Morganove šole v ameriški nevidni vladi.

Predsednik Coolidge imenuje ameriške poslanike, ker je to njegova naloga. Nevidna vlada mu jih nominira.

Solastnik Morganove bančne monarhije gre torej v Mehiko v vlogi ameriškega poslanika. Ali bo zastopal Zedinjene države, ali interese ameriške nevidne vlade? Kaj mu bo ljubše: Prijateljstvo med Mehiko in Zedinjenimi državami, ali interesi ameriškega kapitalizma?

Za časa predsednika Díazja so se ameriška posojila zelo udomačila v Mehiki. Ameriške oljne korporacije, rudniške in druge kompanije so dobile tedaj koncesije zastoj. Podkupnine so jih stale le nekaj malega. Danes so mehiški prirodni zakladi in druga bogastva pretežno v rokah ameriškega kapitalizma.

To so sedaj "ameriški interesi" v Mehiki. Prejšnji poslanik je storil kolikor je mogel, da izposlujuje ameriško intervencijo. Katoliška cerkev mu je v prošlem letu prišla z vso svojo silo ne pomoč, ali intervencije ni bilo. Mehika ima stabilno vlado, ki je ljudska, in deluje za Mehiko. V Zedinjenih državah pa je bilo tudi toliko pametnih ljudi, da so spoznali igro nevidne ameriške vlade. Tako je prejšnji poslanik odigral, in treba je novega. Mr. Morrow bo baje bolj spreten. Pravijo, da razume "ameriške interese" v Mehiki bolje kot katerikoli ameriški diplomat, kar jih je bilo dosedaj onokraj Rio Grande, in če kdo, je on v stanju pomagati Mehiki, da se izvleče iz gospodarske nesigurnosti.

Na kratko se to pravi: Mr. Morrow gre v Mehiko in bo na najvljudnejši način sporočil, da je treba "nekaj napraviti". Mehiška vlada je sicer poskušala uveljaviti zakone, ki določajo, da ima tudi mehiška republika nekoliko besede v odločevanju, kako naj se razpolaga z njenimi bogastvi.

Iz Washingtona so ji pojasnili, da to ne gre, kajti mehiška bogastva so, po naše tolmačeno, "ameriški interesi" v Mehiki. Novi poslanik ima nalogo, da jih zavaruje, če le mogoče, zlepa, a na vsak način zavaruje.

Razveseljivo je, da je Callesova administracija v Mehiki pokazala v tej borbi med Mehiko in "ameriški interesi" toliko državniške spretnosti in naredila na javno mnenje v Zed. državah in drugod po svetu tako dober vtis, da je nevidna vlada na Wall Streetu umaknila taktiko, s katero jo hotela izsiliti ameriško intervencijo. Tudi katoliška cerkev v Mehiki, ki je dekla reakcije, izkoriščevalcev ter nevidne ameriške vlade, je spoznala, da je njen zalet ponesrečen.

Vzlic temu mehiško ljudstvo ni še izven nevarnosti. Mr. Morrow, ki ga Coolidge pošilja v Mehiko, je en dokaz. Če bi predsednik imenoval kakega ameriškega diplomata, ki goji vsaj malo simpatije do naše sosede ob Rio Grande, bi lahko sklepali, da se je nevidna vlada premislila. Ali ona je tako svestna svoje moči, da je poslala na stroške ameriškega ljudstva svojega najzaupnejšega člana za ameriškega poslanika v glavno mesto mehiške republike. En vzrok, da so v tej deželi taka imenovanja mogoča, je tudi "nestransarska" politika ameriških unij, katere vodijo demokrati in republikanski strankarji.

Drug čin ameriške nevidne vlade ima svoj odraz v odklonitvi ameriškega posojila Prusiji. Prusija je največja država nemške federacije. Vprašala je pri ameriških bankirjih za \$30,000,000 posojila. Porabila bi ga za javne naprave — regulacije rek, izboljšanje pristanišč, za elektrarne itd. Ameriški agent, ki upravlja v Nemčiji Dawesov plan, je v sporazumu z glavnim ravnateljem nemške banke ameriškim finančnikom priporočil, da naj posojilo odklonijo. Za motiv priporočila sta navedla, da ni dobro za deželo, ako se peča "s privatnim businessom". Na drug, bolj jasen način povedano, se to pravi: Milijoni, ki jih posodijo Prusiji privatniki, bodo porabljeni za povečanje ljudskih obratov in proti privatnemu profitu.

V Prusiji je socialistična stranka najjačja.

V vodstvu Prusije ima večinoma vodilno besedo. Za gospodarsko obnovo dviga državne obroke, in v ta namen je Prusija iskala v Ameriki posojilo. Ameriški finančniki bi vseeno posodili, kajti denarja je tukaj mnogo, pa je prišla ameriška vlada po naročilu ameriške nevidne vlade, in je rekla bankirjem: Ne posodite! Ako Prusija posojilo dobi, ga bo porabila za "nedobičkonosne" stvari.

Prusija se je začudila temu ugovoru in je pojasnjevala, a posojilo ji je vseeno odklonjeno. Če pa vprašajo zanj privatni kapitalisti, jim bo dodeljeno. In če bi Prusija vprašala za posojilo v kake druge namene, recimo za municijo, bi ji bilo dodeljeno.

Mednarodno gospodarstvo je zelo komplicirana stvar. Dežela je odvisna od dežele. Sovjetska Rusija, po svojem obsegu in bogastvih ena največjih držav na svetu, je odvisna od svojih malih sosed ter od Anglije, Francije, Zedinjenih držav itd. Išče posojila, je v dogovorih, da poravnava stare carjeve dolgove zato da dobi nova posojila, in se pritožuje nad ekonomsko izolacijo, s katero jo skuša ukleniti kapitalistični svet.

Italijanskemu Mussoliniju staja ameriška nevidna in vidna vlada odobrila že marsikakšno posojilo. Odobrena so mu, ker je smatran za sovražnika socializma in "komunistične anarchije". Dasi se je kapitalizem nad njim že parkrat razočaral, vendar tudi v bodoče računa na njegovo pomoč. Zato ima v krogih nevidne vlade v Zedinjenih državah in v Angliji moralno in gmotno zaslombo.

Razredna nasprotstva postajajo vedno bolj izrazita. Nevidna vlada se tega zaveda veliko bolj kakor delavstvo. Na svoji strani ima ne samo bogastva, ampak najbolj treniran štab diplomatov, politično moč, časopisje, sodno in oboroženo silo ter VIDNO vlado. S slednjo kontrolira državni aparat, notranjo in zunanjo politiko, tisk in z njim javno mnenje. Prvi korak k strmoglavljenju NEVIDNE vlade je, da si ljudstvo osvoji VIDNO vlado. V Zedinjenih državah bo imelo to priliko prihodnjo jesen.

ALI HOČETE LIST REDNO PREJEMATI?

Ali vam je naročnina na "Proletarca" potekla? Tekoča številka Proletarca je 1047. Ako je številka v oklepaju poleg vašega naslova manjša kot to, ste z naročnino zaostali za toliko tednov kolikor je številka v oklepaju manjša od tekoče številke. Obnovite jo! — Ali ste dobili opomin, da naročnine še niste obnovili? Pošljite naročnino, da si zasigurate redno prejemanje lista. Ko pošljate naročnino, pridobite tudi svojega znanca ali prijatelja, da se naroči na "Proletarca".

Delitev "belih" in "črnih" v Garyju.

Gary v Indiani je mesto jeklarskega trusta. Največ prebivalcev tvorijo tujerodci "nezaželenih" narodnosti. Poslednja leta se je v Gary priselilo tudi precej črncev. Bili so privabljeni, takorekoč importirani iz južnih držav. Dokler je bilo naseljevanje iz jugoslovanskih dežel, iz Italije, Rumunije, Grčije in Rusije neomejeno, jeklarski trust v Garyju ni potreboval zamorskih delavcev iz juga. Kvote pa so ga prisilile, da se je obrnil za skromne hlapce drugam. Pomagal si je deloma z Mehikanci, največ pa z zamorci iz juga.

Indiana ima postavo, — precej stara je že, — ki določa, da naj imajo, ako občine tako žele, otroci belopoltnih svoje, in zamorski otroci svoje šole. To je delitev po polti. V pričetku tega šolskega leta je prišlo v Emerson High šolo v Garyju 24 zamorskih otrok. Belopoltnih je v nji nad tisoč. In vseh teh tisoč je šlo na stavko. Zahtevali so, da se zamorski učenci in učenke umaknejo — čim prej tem boljje — za zamorce v Garyju.

Naša ustava določa enakost, enake pravice, zagotavlja nam, da smo vsi enako rojeni. V Garyju in več ali manj povsod drugje vidimo, da je pisana ustava nekaj, instinkti pa čisto nekaj drugega. Zamorski otroci v Garyju imajo svoje šole, zato da se belim ne bi bilo treba še bolj beliti radi njih. Ker pa višje šole niso tako goste kakor ljudske, so šolske oblasti zamorskim otrokom v okolici šole Emerson dovolile, da se smejo vpisati vanjo. Če bi šli v "zamorsko", bi morali iti daleč, ni pa prijetno, če moraš pošiljati otroke v šolo uro daljave in več.

Sicer pa je to dežela, v kateri imamo vsi enake pravice

Tisoč belopoltnih otrok v Garyju je zastavkalo proti štiriindvajsetim zamorskim, in so stavkali do — zmage.

Mestni svet je zaključil, da smejo hoditi v Emerson High school samo beli otroci.

V Garyju so velike jeklarne, in v njih delajo očetje belih in zamorskih otrok skupaj. Pogovarjajo se med seboj, pote se eni kot drugi, in oboji so izkoriščani od istih gospodarjev. A vzlic temu razlika!

Življenje v Garyju bi bilo prijetnejše, če bi bili in črni delavci bili ENO — v ENI uniji za SKUPNE interese. In če bi bili, pa ne bi bilo incidentov kot je stavka otrok belopoltnih delavcev proti otrokom zamorskih delavcev.

Neskončno modri stvarnik je precej stvari zelo neprevidno ustvaril, in ljudje imajo sedaj zelo veliko truda, da popravijo njegove zmete. Slučaj sužnjevi v Garyju to potrjuje.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

Hindenburg in republika.

Ko je bil feldmaršal Hindenburg vrhovni poveljnik nemške armade, so ga "vodilni" listi v Zedinjenih državah zmerjali s *hunom*. Sedaj, ko je kajzerjevec Hindenburg predsednik nemške republike, ga obožujejo in povišujejo. Med kapitalističnimi "republikanci" in kajzerjevimi monarhističnimi "republikanci" je zelo malo razlike. Med vojno in takoj po vojni so zavezniki hoteli, da Nemčija tira Hindenburga pred sodišče in ga obsodi radi "hunskih barbarstev". Ko hitro pa so vlade zavezniških dežel sprevideli, da sta v Nemčiji v resnici samo dva tabora: kapitalistični, v katerem so konservativne in napol liberalne stranke, in socialistični, v katerem je glavni faktor socialna demokracija ter resnični demokratje v strankah levice, pa so postale popustljive kajzerju in Hindenburgom. Ker je ameriška "demokracija" ne le načelno ampak sovražno protisocialistična, skrajno neprijazna pravi demokraciji, je vzljubila Hindenburga in — Mussolinija.

1,500 novih šol v Mehiki.

Mehiške finance niso sijajne. V boju z zunanjimi kapitalističnimi interesi so se njeni dohodki znižali in izdatki povečali, kajti mehiški prirodni zakladi so posest tujcev, ki se branijo davkov.

Vse postavke mehiškega državnega proračuna za prihodnje leto so nižje kot leto poprej, razun postavke za šolstvo. Ta ima v proračunu tisoč pet sto novih šol in izboljšanje obstoječih. Predsednik Calles si prizadeva odpraviti analfabetstvo med Indijanci, ki tvorijo večino mehiškega prebivalstva, to pa morejo doseči samo šole. Zato gradi šole.

Kdor hoče dobiti pravo sliko, mora razumeti Mehiko, njene mestize, njene Indijance in kreole. Šola v provincah ni dobrodošla, kakor ni bila med primitivnim ljudstvom nobene druge dežele. Učitelj, ki gre v mehiško vas kjer še ni bilo šole, položi svoje življenje na kocko. Zato je izbiranje učiteljev za mehiške vasi ena najtežjih nalog. Ni dovolj, da je učitelj sposoben predavati učencem in jim dajati naloge. On mora biti sposoben pridobiti zaupanje staršev, kajti drugače je ves trud in vsa sredstva zamanj.

Jezik Mehikancev je španski. Veliko indijanskih rodov pa se španščini trdovratno upira. Niti cerkev, ki je bila najjačje sredstvo za pošpanjevanje Indijancev v Mehiki, ni mogla vsem odvzeti prvotnega jezika. Nad milijon mehiških Indijancev govori azteski jezik (ki so ga govorili Indijanci pred špansko okupacijo); jezik Mayo Indijancev govori nad pol milijona ljudi, Zapoteca in Mixteca tudi pol milijona.

Mehiški Indijanci raznih rodov imajo nad štideset različnih jezikov. Ker nimajo literature, časopisja in šol, je logično, da so kulturno zaostali in da so v svoji primitivnosti dobro sredstvo za "revolucije" in verski fanatizem, na drugi strani pa zelo slab material za stabilizacijo in napredek mehiške republike. Calles, ki prihaja iz socialistične šole, vidi napredek Mehike samo v izobraževanju mehiškega ljudstva. Izobrazba Indijancev v Mehiki bo največja revolucija v mehiški zgodovini in bo trajala tako dolgo in dalj, kot je trajala revolucija za osvoboditev mehiških Indijancev izpod tuje nadvlade. Izobrazba je najuspešnejša revolucija, ki ne pozna poraza.

Čikaške šole in unijski premog.

Čikaški listi z dne 29. septembra so objavili vest, da je šolski odbor čikaškega okraja zaključil rabiti samo illinoiski premog v čikaških šolah, prvič ker zahteva to lojalnost do Illinois, in drugič, ker so v illinoiskih premogovnikih vposljeni samo unijski rudarji. Jako lep sklep.

Na drugi strani pa isti odbor deluje za uničenje unije učiteljic. Premogarji navsezadnje niso niti od daleč kak vpliven faktor v čikaškem šolstvu, zato se na njihov račun lahko apelira v interesu "meščanske" politike na čikaško unijsko delavstvo. Učiteljice pa so faktor. Dokler so bile neorganizirane, so "političarji" delali z njimi po svoji volji. Dajali so "nagrade" političnim delavkam, učiteljice, ki so bile dobre in poštene, pa so zapostavljali. Ustanovile so unijo, a "političarji" so ji nasprotni in ji očitajo, da deluje za "pacifizem", torej "proti ameriškim interesom".

Polagoma se ljudstvo uči in se bo naučilo, da se borita vsepovsod dva razreda: Eden, ki poseduje, in drugi, ki dela. Ta, ki dela, ki ustvarja, in ki bi moral tudi misliti (sicer misli, toda sedaj največ še v interesu gospodarjev), bo enkrat pozval samega sebe, da vlada tako, kakor bo zanj koristno.

Stoletnica železnice B. & O.

V Baltimoru je razstava, ki prikazuje razvoj ameriških železnic, predvsem pa razvoj železniške družbe Baltimore & Ohio, ki je ena največjih ameriških železniških družb in najstarejša v Zedinjenih državah. Sedaj praznuje svojo stoletnico. Razstava je zanimiva in nič manj ni zanimiva tista zgodovina B. & O., ki jo družba ni razstavila in ne objavila. Npr., koncesije v zemlji in denarju, opora ki jo je dobila v legislaturi in v mestih, oprostitev davkov, izkoriščanje delavstva do skrajnosti skozi sedemdeset let in dalj.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Teden dni pozneje so sedeli na verandi pri Klingerju on, Helena in arhitekt. Tako mirno je bilo, da so slišali nežne otroške glasove iz kolonij in razločil je arhitekt deključji glas od dečjega.

— Tole poje deklica. Ah, otroci! Črni revčki, kakor ptički brez misli!

— In vendar so srečni! Da bi hotel biti človek vedno otrok!

— Ojoj, gospa, čudno lepa pravljica bi bilo takrat! In da bi večno živeli tako, kajne?

— Na kaj vse se zmislil človek v težkih urah, se je otožnoveselo smehljajl Rihard.

— Vidite, gospod zdravnik, to je zato, ker človek ni srečen na svetu! Ni zadovoljen s svojim življenjem.

— In vendar hoče živeti, je menila Helena.

— To je ravno! Vsakdo hoče živeti, četudi se še tako težko tolče skozi življenje. Ničesar nima na svetu, trpljenje od rojstva pa do konca, venomer tarna o življenju — smrti, odrešenice pa se boji. Uganka je to.

— To je zaraditega, ker vsakdo upa. Upa od dneva do dneva ja še celo od trenutka do trenutka. Neprestano, in še po noči sanja o tem. To ga drži v življenju, zakaj v smrti bi videl drugače res pravo odrešenico življenja in bi si jo želel.

— Vendar pa so ljudje, ki se sami ubijejo.

— To so ljudje, ki nimajo trdne volje. Misli, v svojo energijo usmerjene samo v tisto edino zlo, ki jih tlači, se zapletejo kakor pogled, ki strmi dolgo časa v svetlo točko. In iz teh miselnih vozlov ni rešitve, ker ne morejo nič več razmnoževati svojih delcev na upanje. In brezupen človek ne more prenesti dolgo časa misli, ki so se zavozljale in se konča. Tako zapletenje človeških misli je tako strašno, da lahko hipno povzroči smrt. In navsezadnje taka smrt niti ni prostovoljna, ker se človek, ki zaide v tak položaj ne more več rešiti.

— In če presojamo danes to klaverno životarenje našega proletarijata, se čudim, kako da ne odneha s svojimi zahtevami, ko se bori že bogve koliko časa za to.

— Upanje zopet! Upa da bo bolje in svoje zahteve stavi kakor številke na loterijo. Samomor posameznikov, ki se ugonobe morebiti zaradi bede, jih samo podviza, da še z večjo vne-mo zahtevajo svoje.

— Guzejev samomor torej, ki ni bil izvršen zaradi bede — ni nikak važen dogodek za rударje.

— V tem smislu ne! Tudi če bi ga ne raz-

krinkal, bi šlo to hitro mimo njih. Ampak, nekaj vas bom jaz vprašal: Recimo, da se je usmrtil kdo zaraditega in tega vzroka. Torej je ta vzrok pravzaprav kriv njegove smrti. Kako vi obsojate take vzroke, ki povzročajo samomore?

— Kot neposredne morilce. To je čisto jasno.

— In ker sem jaz razkrinkal vse lopovščine tega človeka, zaradi katerih se je obesil — sem jaz torej neposredni Guzejev morilec. In ker sem s tem storil uslugo tudi oblastim, sem zato tudi neposredni rabelj?

Arhitekt je nekaj časa pomišljal.

— Seveda, če presojam to v smislu ravnokar izrečenih besed ste! Ali kaj — zaraditega menda nimate slabe vesti?

Rihard se je veselo zasmeljal in arhitekt je malce zardel.

— Kaj? Sem kaj smešnega zinil? Saj veste, filozof nisem!

— Tudi jaz ne, mu je takoj odgovoril, in vam odkrito povem da je večina filozofskih tez in sintez za presajo našega življenja toliko vredno kakor nič. Zato tudi ne sodim po svoji vesti — zakaj če bi bila vest to kar oznanjujejo — ne bi bilo nobenega zločinca na svetu.

— No — kaj pa je potem pravzaprav vest — — ?

— Vest? Ne vem! Poznam samo kes po storjenem dejanju. Toda ljudi, ki se kesajo je zelo malo. Ali mislite, da se je Iškarijot zaraditega obesil, ker ga je pekla vest — da je izdal Krista? O ne! Zaraditega se je, ker je venomer mislil na bodočnost — ker ga bi, če se ne bi obesil — ljudstvo zaničevalo in mogoče še ubilo.

— Potemtakem je vest ali pa kes vseeno. — Prav vseeno, samo da se kes razlikuje od kesa.

— In se vi kaj kesate, ker ste razkrinkali Guzeja?

— Ne! Zadovoljen sem.

Tedaj se ne priznavate resnično za neposrednega morilca?

— O, da! Toda če sem bil vzrok smrti enega samega človeka, ki je moral biti uničen zaradi tisočerihi, ki bi jih drugače vodil v nesrečo — tedaj je tak neposreden umor upravičen — in tako sodim tembolj, ker ne občutim nikakega kesanja — temveč nasprotno: zadovoljstvo!

— Iz tega sledi, da je tudi vsak direktni politični umor upravičen?

— To je pa drugače! Jaz nisem čakal nanjga izza zasede, temveč sem ga naskočil javno — in sem mu pustil vso svobodo, da se brani. Če pa bi šel in bi ga ubil z lastno roko, bi bil ta umor upravičen v toliko — kolikor bi napravil koristi tistim — zaradi katerih sem ga. Neupravičen pa v toliko — ker bi me zaprli — ali pa ravno tako ubili. Seveda oni bi

me po zakonih lahko, in ker bi jaz ne mogel nič več koristiti in ker bi spraval v nesrečo še veliko drugih je političen umor torej nespameten — in ker je nespameten ni upravičen. Ali bi vi umorili mene, če bi vedeli, da vas potem obesijo? In če bi tudi moja smrt koristila mnogim?

— Ne! Potem bi se vendar vaš naslednik še močneje zavaroval proti sebi — in če bi bili vi kak ministerski predsednik, tedaj bi škodoval v prvi vrsti sebi, stranki in davkoplačevalcem, ki bi posegli v žep za vzdrževanje večjega števila detektivov.

— No vidite! Če se pa tak nestvor sam ubije, sam z lastno roko, tedaj, je on sam zase napravil neumnost — drugim pa je koristil! No, gospod arhitekt, kajne, da je dolgočasna ta razprava.

— Sedaj ko mi je jasno, ni več zanimiva.

— Toda to vas bo bolj zanimalo gospod, je dejala Helena — če še ne veste — da je Rihard ob službo in da je pod policijskim nadzorstvom.

— Menda ne?

— Seveda! od danes popoldne ne smem nič več iti med rudarje.

Arhitekt se je silno začudil in razvnel.

— To je res nečuvveno! Kaj takega! Toda zakaj vendar?

— Pravijo, da sem nevaren hujskač za stavko in da jo moralno podpiram.

— To gotovo zaradi tistih ovacij, ki so vama jih priredili rudarji oni dan?

— Najbrže! Pa tudi zaradi maščevalnosti. Ravnatelj mi je to napravil, major pa je posredoval za tako povelje.

— Sedaj se ne čudim, da postanejo ljudje anarhisti!

— Toda Rihard ni obupal, je pristavila Helena.

— O, to vidim, je vzkliknil arhitekt. Jaz vas neizmerno občudujem!

Iz centrale se je vzdignil piskajoč hrup sirene — naraščal do skeleče višine, potem pa padal z ostudnim stokanjem.

— Deset! je izpregovoril arhitekt in je vstal. Stopil je k luči, da bi uravnal svojo uro — a tedaj je med strašnim gromom telebnil preko mize. Helena je omahnila v svojem stolu, Rihard pa se je sklonil z glavo k tlom. Izza griča se je vzpel strahovit ognjen jezik, razširil se s svojo svetlobo na vse strani in preklal ozračje tako silovito, da so med tem treskom padali iz hiš dimniki, okna in so pokale stene. In v istem hipu je bilo vse v temi. Vse prostrano mesto se je zagrnilo v noč in koj na to v grozovit molk.

(Dalje prihodnjtč.)

Kaj čitate? Kaj mislite? Če ne mislite sami, kdo misli za vas?

Poravnava stavke premogarjev v Illinoisu, ki ni poravnava.

Dvainsedemdeset tisoč premogarjev v Illinoisu je dobilo dne 1. oktobra sporočilo, da je stavka končana, in da prično rovi z obratom 3. oktobra, oziroma kakor hitro mogoče. Drugi dan po premirju so listi priobčili vesti iz premogarskih revirjev v Illinoisu, ki so se v splošnem glasile: Veliko veselje v Taylorvillu, v La Sallu, West Frankfortu, Pani, Bentonu itd. itd.

Rudarji in njihove žene ter otroci so pozdravili vest o poravnavi z največjim navdušenjem. V mnogih mestecih so paradirali, in trgovci, ki so na pragu bankrotiranja, so bili enako veseli kakor premogarji.

Vest je torej ena: Beda je bila velika, in poravnava stavke pomeni, da bo veliko tisoč premogarjev delalo, četudi ne stalno, in da bo več kruha, in da bodo trgovci zopet lahko prodajali za gotovino.

Stavka v resnici ni poravnana. Sporazum je samo v tem, da do 1. aprila prihodnje leto ostane v veljavi Jacksonvillska pogodba, takoimenovana vsled tega, ker je bila sprejeta na konferenci med zastopniki unije in Kompanij v Jacksonvillu, Florida, 1. 1924. Med tem časom pa bo posebna komisija petih članov študirala zahteve kompanij v Illinoisu, in njihova glavna zahteva je znižanje plač. V komisiji bosta dva zastopnika unije in dva ki bosta reprezentirala kompanije. Petega izberejo ti štirje. Meseca februarja prihodnje leto bo ta komisija poročala o svojem delu in naznanila svoj sklep. Če bo rekla: Zahteva za znižanje plač je upravičena, kompanije v Illinoisu vsled sedanje visoke mezde ne morejo konkurirati z neunijskimi rovi, tedaj bodo plače znižane in po izjavah predsednika illinoiskega distrikta se bo unija tega držala. Problem je torej ravno tako nerešen kakor je bil. Premogarji v Illinoisu so se vrnili na delo in bodo delali do 1. aprila. Če dotedaj ne bo končnega sporazuma, bo spet stavka. Ali unija je za poravnavo, in tudi kompanije so zanjo. Vprašanje za unijo je le, ali popustiti, in koliko popustiti. Vprašanje za kompanije je edino profit. One pravije: Me plačujemo rudarje toliko in toliko, v neunijskih rovih dobe tretjino manj. Njihov profit je velik, mi komaj komaj da zmagujemo izdatke.

In tako vidimo, da je resničen problem za unijo samo eden: *organizirati premogarje v neunijskih krajih*. Potem bo plača povsod kakor je sedaj v unijskih rovih, in lahko bo tudi višja. Dokler pa bo polovica in več premogarjev delalo v krajih kjer ni priznana, kjer nima nobene moči, toliko časa so unijski premogarji izpostavljeni dolgotrajnim stavkam in poslabšanju življenskih razmer. Oboji, unijski in neunijski imajo vsled šibkosti unije slabo življenje.

Skrinja modrosti.

JERNEJ, tako je naredila posvetna postava: Jernej bo zidal hišo in kadar bo dozidal: gospodar na peč, Jernej čez prag. Božja zapoved pa je naredila: trpi krivico, Jernej, in kadar te udari sosed na desno lice, ponudi mu še levo; in če ti ugrabi suktnjo, daj mu še srajco. Ivan Cankar, "Hlapec Jernej in njegova pravica".

ANTON KRISTAN:

AMERIŠKI VTISI.Pisano za "Življenje in svet" v Ljubljani
in za "Proletarca".

(Nadaljevanje.)

Poulična kopališča.

Ugajalo pa mi je, kako so rešili problem javnih kopališč. Ob vročih dneh zapro posamezne ulice za promet, sredi ulice odpro vodovodne hidrante in vtaknejo vanje velike sprhe. Mlado in staro hiti v plavalnih oblekah pod "tuš", ki ohladi in pomladi celo ulico. Podobne prizore sem videl tudi na vrtovih posameznih hiš. Vzlic znanemu ameriškemu puritanizmu se ni nihče zgražal nad tem.

Imponiralo mi je tudi, ko sem videl, kako so prepeljavali na valjarjih cele hiše iz kraja v kraj. Spodaj se hiša izpodžaga, se potegné na valjarje in hajdi naprej! Res je, da gre večinoma za lesene stavbe, ki so le od zunaj obložene z opeko, nekatere pa imajo stene samo iz desk kakor barake. Ali takih hiš je vse polno v vseh mestih od New-Yorka do Chicaga. Buildingi (nebotičniki) so seveda iz železne konstrukcije.

Kreditni v trgovinah.

Uprav neverjetno je kreditiranje v velikih trgovinah. Prideš v tako trgovino in se zanimaš za ta ali oni predmet; takoj ti ga ponudijo na up. Pa ugovarjaš, češ, saj me ne poznate! Ali s tem jih ne spraviš v zadrego. Odgovore ti: "Nič ne dé, boste že plačali." Ta zadeva me je silno zanimala. Dobro poučeni poznavači ameriških trgovskih razmer so me prepričevali, da dobiček, ki ga imajo velike trgovine pri takem poslovanju, vsekakor odtehta izgubo. Riziko kreditiranja je tedaj dobičkanosen. Največja razpošiljalnica v Chicagu Sears, Roebuck & Co., ki odda za 243 milijonov dolarjev blaga na leto (po statistiki iz l. 1926.), izgubi komaj pol milijona dolarjev, zasluži pa "čistega" nad 20 milijonov dolarjev . . .

Ameriška armada in mornarica.

Zedinjene države imajo redno vojsko, ki šteje 134,412 mož (častnikov je 11,779). Vrhovni poveljnik je po ustavi zvezni prezident. Narodna garda šteje 174,969 mož, med temi 11,273 častnikov. Narodna garda je prav za prav prostovoljni vojaški zbor, čigar člani opravljajo svoj civilski poklic, le v izrednih slučajih nastopijo v uniformi in z orožjem, ki ga ima vsak član doma.

Vojaki redne vojske so plačani. General dobiva 10,000 dolarjev na leto, major general 8,000 dol., brigadni general 6,000 dol. Vojaki dobivajo vso oskrbo, obleko, stanovanje in še od 24 dolarjev mesečno; plača se vsako leto poviša in lahko doseže najvišjo stopnjo 157.50 dol. Zedinjene države štejejo 115 milijonov prebivalcev, medtem ko jih ima Jugoslavija komaj 13 milijonov, toda njena stalna armada šteje sigurno 150,000 mož. — Stroške za ameriško armado plačuje zvezna blagajna.

Mornarica Zedinjenih držav šteje 14 bojnih ladij s težkimi topovi in 4 ladje z lažjimi topovi, 1 ladjo za vojne aeroplane, 21 lahkih križark, 295 rušilcev in 116 podmornic. Zdaj se gradi 12 novih bojnih ladij. Moštva imajo 92,678, med njim 8389 častnikov. Zaradi otoških posestev (Filipini) obstoji še poseben mornariški zbor, ki šteje 19,480 mož.

Ameriška pošta.

Skupna zvezna naprava je nadalje tudi pošta, ki je imela l. 1926 dohodkov 659 milijonov dolarjev, izdatkov pa 679, torej okroglo 20 milijonov deficita. Glede na ameriške splošne razmere so poštno pristojbine brez dvoma jako nizke. Navadno pismo se frankira z dvema centoma, kar je približno toliko kot dve minuti dela navadnega delavca. In za pristojbino 2 centov gre pismo do 3000 milj daleč. Poštnih uradov imajo Zedinjene države 50,910 (Jugoslavija 3537). Pri pregledovanju statistike poštnih dohodkov od l. 1850. sem je opaziti, da je imela ameriška pošta le v petih letih prebitke, vsa ostala leta je bila pasivna.

Ameriške banke.

O velikem pomenu in razširjenosti ameriških bank smo že govorili. Seznanimo se še z bančnim sistemom v Zedinjenih državah. Banke se delijo tako-le:

a) Narodne banke (National banks), ki smejo pod določenimi pogoji izdajati papirnati denar in so pod direktno kontrolo zvezne vlade. Le-teh je 8070 in imajo skupaj 1369 milijonov dolarjev delniškega kapitala, ki je dal l. 1925 čistega prebitka 223 milijonov dol. Narodne banke so izdale za 713 milijonov dol. bankovcev.

b) Državne banke (State banks), ki so pod direktno kontrolo posameznih držav; take postanejo, kadar lahko izkažejo 100,000 dol. vplačanega kapitala.

c) Zasebne banke (Nonreporting banks), ki ne morejo zaradi prenizkega kapitala postati državne banke.

d) Federalne rezervne banke, ki so namenjene predvsem podeželskim farmerjem; financira jih zvezna vlada in posojujejo zlasti farmerjem (kmetom) denar po nizkih obrestih. Izdajajo tudi lastne federalne bankovce. Takih bank je 12.

Največja Narodna banka je National City Bank of New York (delniška glavnica znaša 52 milijonov dol.), za njo se vrsti Chase Bank v New Yorku (40 milijonov dol.), potem Continental and Commercial Bank v Chicagu (25 milijonov) in First National Bank v Bostonu (20 milijonov) itd.

Papirnati denar izdaja v prvi vrsti zakladno ministrstvo v Washingtonu, potem pa tudi narodne in federalne banke. Te papirnate note se dejansko razlikujejo med seboj. Pet vrst jih je, in sicer se delijo sledeče:

a) *Zlate novčance* (gold certificates), ki so zajamčene z zlatom, ki ga hrani zvezna zakladnica.

b) *Srebrne novčance* (silver certificates) so zajamčene, kakor zlate v polni vrednosti, s srebrnimi dolarji v varstvu zakladnice.

c) *Zvezne novčance* (federal notes) so tako zvalni "legal tender" — postavni denar — ki ga mora vsakdo vzeti po njegovi imenski vrednosti kot plačilo dolgov; enako ga sprejemajo davčni uradi. Seveda so vse ostale novčance enako dobre in Američan sploh nikdar ne pogleda, kake vrste je njegov denar. Te novčance so zajamčene z zlato rezervo 153,620,986 dolarjev v zakladnici.

d) *Zvezne rezervne novčance* (federal reserve notes), ki so obligacije Zedinjenih držav ter tako rekoč prva vknjižba na vse premoženje zvezne rezervne banke, ki jih izdaja. Te novčance so zajamčene z zlatom ali s tistimi papirji, kot so določeni v zakonu, vendar mora biti vedno najmanj 40 odstotkov zlate rezerve.

e) *Novčanice narodnih bank* (national bank notes), ki so zajamčene z bondi Združenih držav. Razen tega morajo Narodne banke naložiti v zvezni zakladnici 5 odstotkov vrednosti po njih izdanih bankovcev, in sicer v postavnem denarju.

Razen papirnatega imajo tudi zlat denar, ki pa se redkokdaj vidi, ker imajo ljudje rajši papir, pa srebrn, niklast in bakren novc. Zlat in srebrn denar kuje lahko vsak pod določenimi pogoji. Zgoraj omenjeni bankovci imajo v praksi naslednji pomen: Vrednost zlata stopa in pada, prav tako se dviga ali pada vrednost zlatih in srebrnih dolarskih papirnatih not. "Legal tender" note pa imajo vedno tisto vrednost, ki je na njih natisnjena; prav tako je s federalnimi notami.

Vprašanje valute.

Amerika ima zlato veljavo. Znani so boji med zastopniki zlate in srebrne veljave. Veliko vlogo je imel W. J. Bryan, večkratni predsedniški kandidat, ki je zastopal srebrno veljavo, za katero so se potegovali države, ki imajo mnogo srebrne rude. Bryan je hotel dati srebru stalno veljavo, in sicer v razmerju 1 (zlato): 16 (srebro). Wall Street — newyorški kapital — pa ne mara srebrne valute, ker tako lažje kontrolira svetovni denarni trg zlate valute. Ker je tako rekoč gospodar zlata, je vedno porazil zastopnike srebra. Zedinjene države ameriške so producirale l. 1924. zlata za 50 milijonov dolarjev, srebra pa za 48 milijonov. (Jugoslavija producira za 161 tisoč dolarjev zlata in za 23,000 dolarjev srebra.) Na vsem svetu se je produciralo l. 1924. zlata za 389 milijonov dol., srebra pa za 178 milijonov. Največ ga daje Transvaal (za 197 milijonov), za njim pa Canada (31 milijonov). Največ srebra producira Mehika (za 68 milijonov dolarjev).

Še besedo o *trustih*. O njih se v Ameriki veliko govori. Trusti so nelegalne zveze industrijskih, trgovskih ali bančnih koncernov, ki gredo za tem, da gospodujejo nad industrijo svoje stroke in sorodnih panog. Zoper truste, ki so država v državi, je izdala ameriška vlada lepe zakone. Sherman, znani ameriški advokat in član kongresa, je uveljavil pred 37 leti svoj "The Sherman antitrust law", ki je bil sprejel v kongresu 2. julija 1890 in čigar 2. točka se glasi:

"Vsaka oseba, ki monopolizira ali skuša monopolizirati ali združiti ali sklepati zarote, s katerokoli osebo in osebami v svrhu monopoliziranja kateregakoli dela, obrti ali trgovine med več državami ali s tujimi narodi, se smatra, da je kriva zločina. Spoznana za krivo, se kaznuje z globo ne nad 5000 dolarjev ali z ječo do enega leta ali pa z obojim, kakor določi sodišče."

Ta zakon je bil naperjen zlasti zoper Standard Oil Co., ki pa je umela svojo organizacijo tako urediti, da ji zakon ni mogel do živnega. V javnosti se trusti ne registrirajo, pa so v resnici mogočne zveze, ki ne potrebujejo uradnega priznanja.

To, kar beremo o raznih firmah pod "Trust", n. pr. "First Trust Co." ali "Amalgamated Trust and Savings Bank" — se razume kot naslov, ki naj označi bančna podjetja, katerim se zaupajo uprave tako zvanih legatov, prisojil mladoletnih ter zasebnih premoženj. "Trust" pomeni zaupanje. Na srebrnih dolarjih beremo: "in god we trust" (v boga zaupamo). Dovtipneži seve dostavljajo: Dokler je teh poln žep! (Tudi Jugosloveni imamo nekaj podobnega na bankovcih, namreč napis: "Bog čuva Srbiju".)

(Dalje prihodnjč.)

Tri dni Peruškove razstave v Milwaukeeju.

Razstava Peruških oljnih slik dne 23., 24., 25. septembra je bila lep uspeh ne samo za slikarja ampak za vso milwauško naselbino. Vsi milwauški listi, brez izjeme, so pohvalno pisali o nji. Priobčevali so posnetke njegovih slik, intervjuje, ter ga omenjali kot Jugoslovana, ki ima razstavo med Jugoslovani.

Posetilo jo je tudi veliko Amerikancev.

Milwauški "Vestnik" z dne 29. sept., ki se je mnogo prizadeval v prid razstave, piše:

"Peruškovi umotvori so zopet izginili iz velike So. Side Turn dvorane. Človeku se zdi, kakor da je zopet izgubil težko zaželjeni paradiz, o katerem je sanjal tako dolgo. Za primerno opisovanje teh divnih del našega velikega umetnika bi moral imeti človek um duševnega velikana. Tri dolge večere v dvorani, sredi teh bujnih barv, zagonetnih slik, polnih globokih, težko zapopadljivih sil, pa se nahaja človek kakor v sanjah iz Tisočinene noči.

Razstava ni prinesla — to moramo priznati — pričakovanega gmotnega uspeha umetniku, toda v moralicnem oziru je temvečji. Razstava je vzbudila pozornost vseh tukajšnjih umetniških krogov. Dnevnik so prinašali dolge, laskave članke o posameznih delih in neobičajni duševni sili Peruških oljnih del. Uredniki teh dnevnikov, umetniki, znanstveniki in kritiki so prihiteli iz vseh delov mesta in se divili nad temi umotvori. Mnogi so odkrito priznali, da stojijo pred nečem, kar nudi povsem nekaj novega, nekaj abstraktnega v slikarski umetnosti.

Kakor rečeno, uspeh je bil v glavnem moralicen — ker dotičnih, ki bi lahko pomagali do gmotnega uspeha razstave — ni bilo — vsaj ne povečini. Slike so kupovali največ tisti, ki kupijo najtežje — delavci. Drugi povečini niso upoštevali — se niso brigali. Med našimi trgovci in obrtniki, ki so kupili slike se nahajajo sledeči rojaki: John Turk, West Allis, Fr. Ermenc, pogrebnik, on je kupil prekrasno sliko za svoj pogrebniški zavod, sliko, ki je bila občudovana od vseh, pred katero so mnogi stali dolga časa zamaknjeni. Nadalje so kupili slike iz teh krogov: Fr. Zajec, Tomi Petek, Viktor Petek, Fr. Novak, L. Suban, Ferd. Klančnik, John Novak in Ignac Kušljan, vse druge slike ki so bile prodane, pa so pokupili rojaki, kateri si s trdim ročnim delom v tovarni služijo svoj kruh.

Upoštevaloč velikost naselbine, moramo priznati, da razstava ni bila dovolj številno obiskana — niti daleč, toda tisti, ki so prišli so razumevali in upoštevali, so se poglobili v to divnost, ki se je nudila duši. Marsikateri je želel nabaviti si sliko, toda večini ne dopušča njih gmotni položaj. Med tistimi, ki so si slike nabavili, je pač mnogo takih — tudi med trgovci in obrtniki — kateri so težko pogrešali denar, toda vseeno so storili kar je bilo v njih moči.

Razstava je minila — Peruških oljnih duševnih otrok ni več med nami, toda ostalo nam je nekaj in sicer zavest, da nas sedaj poznajo tujci kot kulturen narod, da imamo tudi mi v naši sredini može, na katere smo lahko, in smo ponosni. Umetnik sam ni dosegel gmotnega uspeha, dosegel pa ga je v polni meri v moralicnem oziru, toda naselbina je dosegla mnogo — kar pa žal večina ne razumeva. . . . Več o Peruških oljnih delih še v prihodnji izdaji Vestnika."

NA POVRATKU.

John Olip.

(Nadaljevanje.)

V torek 2. avgusta ob 6 zjutraj sva se odpeljala z ženo v III. razredu vlaka v Maribor. V Ljubljani na Gorenjskem kolodvoru nas sprevodnik obvesti, da bomo čakali 20 minut. Ko vprašam čemu, pojasni, da se pelje kraljica na Bled z dvornim vlakom, kateremu je treba prepustiti čas in prostor. Končno se vendar odpeljemo na gl. kolodvor, kjer ravno še vjamem vlak v Maribor. Bil je natlačen romarjev. Grem torej v II. razred, dam sprevodniku malo napitnino in se vozim potem do Maribora v II. razredu. Na vseh postajah, posebno pa v Mariboru, je stala taka množica romarjev, da sem se čudil, kako so jo mogli stlačiti v vlak. Opoldne smo v Mariboru. Imam še tri ure časa, predno se odpeljeva na Dunaj. Solnce je pripekalo in prah se je dvigal, ko sva korakala po Aleksandrovi cesti, da si nekoliko ogledava mesto. Radi vročine sva stopila v senčnat vrt, da se okrepčava. Opazil sem, da je nemški jezik v Mariboru še zelo v rabi. Mesto, kolikor sem mogel v kratkem času dobiti vtis, se mi zdi prijazno. Prišel je čas odhoda, pokažem potni list, in stopila sva v brzovlak, ki vozi na Dunaj. Razun mesta Gradec se ne opazi na tej vožnji do Semeringa nič zanimivega, toliko lepša pa je vožnja potem, ko vlak drvi navzdol, med gorami, skozi predore in preko mostov proti Dunaju. Ko smo prišli na planoto, se je stemnilo. Pokazale so se v daljavi luči, in kmalu smo na Dunaju. Bilo je pol desetih zvečer, ko sva izstopila. Šla sva v Park hotel blizu kolodvora, in ker je bilo pozno, sva šla k počitku. Za sobo sem plačal 20 šilingov (83). Zjutraj ob 8. sva bila že na cesti. Ker na Dunaju še nisem bil, sem si kupil zemljevid mesta z eno z navodili, potem pa na pot, da vidim kolikor je v enemu dnevu največ mogoče. Občudoval sem prijazenost Dunajčanov, ki so vljudni in radi pojasnujejo tujcu vsako vprašanje. Najprvo sem si ogledal katedralo sv. Štefana. Rad bi si ogledal tudi notranjost Hoftheatra, a baš takrat so to prekrasno poslopje predelavali in v njegovo notranjost vstop ni bil dovoljen. Na Ringu sem videl justično palačo, katero so zažgali demonstranti v znanih izgredih 14. julija. Nato sva se odpeljala s cestno železnico v Schoenbrunn, da si ogledava palačo bivše avstrijske vladarske hiše in vrt. Vrt je jako lep. Palača na zunaj ni bogzna kako impresivna, toliko lepša pa je njena notranjost. Sobe so še vse tako opremljene kot so bile, ko je bival v palači cesar. Priprosta železna postelja, na kateri je umrl stari Franc-Jozef, tudi še stoji v kotu. Sobe so prekrasne, posebno takozvana "miljonska soba", ki je majhna, toda strop in stene so modelirane z zlatom in slonovo kostjo. Slike na stenah in oprema sob je nekaj, kar se mora vsakemu vtisniti v spomin. Vsa ta razkošnost je stala ogromne vsote, in bile so potrošene v času, ko Avstrija ni imela denarja za šolstvo in za izboljšavanje gospodarstva. Ogledal sem št tudi cesarske kočije. Jako interesantno, posebno pa to, da so bile še pred manj kot desetletjem v rabi. Danes je Avstrija po obsegu majhna in sijaj stare prestolnice živi le še v ljudskem spominu. Dežela je sedaj republika in monarhistični duh je v nji slab. Dobi pa se še mnogo ljudi, in ne samo v Avstriji, ki imajo svoje misli samo v prošlosti ter sanjajo o cesarju ter dobrih časih pod njegovo svitlo vlado . . . Tudi v Jugoslaviji niso redki, ki

bi radi nazaj "presvitlega" cesarja in staro Avstrijo, da bi plačevali za nepotrebni in škodljivi habsburški luksus.

Ker je čas potekal, Dunaj pa ima mnogo zanimivosti, sem vzel taksi, s katerim sem se peljal nazaj v mesto, potem k Donavi in končno v Prater, kjer sva se precej dolgo zamudila. Tu sva šla tudi na "Riesegrad", to je velikansko kolo, in ko si enkrat na vrhu njega, se ti nudi prekrasen razgled po vsem Dunaju.

Končno sem šel šetati po ulicah, da vidim kako Dunajčani žive. Ako ne bi bilo nekaj požganih poslopij, bi ne videl ničesar kar bi spominjalo na revolto 14. julija. Revščina ni vidna. Prebivalstvo Dunaja si je po prevratu s pomočjo socialistične mestne uprave pomagalo kolikor si je v danih razmerah največ moglo. V restavraciji sva večerjala dobro in poceni. Bilo je še časa, ki sva ga potrošila v neki kavarni na Ringu, potem pa na brzovlak proti Monakovu (München) na Bavarskem. Vozila sva se v II. razredu. Zjutraj ob 8. sva bila na cilju. Prtljago sva pustila na kolodvoru in šla po mestu. Najprvo seveda na zajutrek. Pred 19. leti sem delal v tem mestu, torej mi je znano. Odšla sva v Deutsche Museum, ki je največji industrijski muzej na svetu. Zamudila sva se v njemu tri ure, kar je premalo, če bi hotel človek ogledati vsaj važnejše zanimivosti.

Ta muzej svetovnega slovesa je tako vplival na čikaškega milijonarja Julius Rosenwalda, da je predlagal, naj se zgradi podoben industrijski muzej v Chicagu, in v ta namen podaril nekaj milijonov. Bomo videli, če bo uspel, da zgradi res kaj podobnega.

Ogledala sva si cerkev Theatinerhofkirche in druge zanimivosti. Skoro v vsakem mestu vidite spomenike vojakom, ki so padli v svetovni vojni. Dotični, ki ga je postavilo Monakovo svojim 13,000 padlim vojakom, se mi je izmed vseh kar sem jih videl najbolj dopadel. Na vrtu pred vojnim muzejem leži iz kamna izklesan vojak v polni opremi, nad njim velika piramida iz štirioglatih kamnov in ob straneh na zidu v kamen vdobljena imena 13,000 vojakov in datumi njihove smrti. Res nekaj veličastnega. Le škoda, da služi vse to za negovanje šovinizma, takega šovinizma ki se ga porablja za vojne. Evropa bi storila sebi dobro, ako se bi zavzelo, da se ne smejo krvavi dnevi, kot jih je imela v zadnji vojni, nikoli več povrniti. Na steni v Feldherrnhalle sem videl vdobljena imena vseh dežel, katere je Nemčija, oziroma Avstrija izgubila v zadnji svetovni vojni, in med drugimi je označena tudi "Sudsteirmark". Smatrajo jih seveda za svoje, in šovinizem zahteva, da jih Nemci ob prvi priložnosti pribore nazaj. Imena vseh teh dežel so bila obdana z venci.

(Dalje prihodnjč.)

H. G. PERUŠEK NA OBISKU V MINNESOTI.

H. G. Perušek je odpotoval v železno okrožje Minnesote v svrhu študij za svoje slike. Kakor so zanimive, one ki jih je napravil po svojih vtisih na zapadu, ali one ki predstavljajo industrializem v Chicagu in drugje, in kakor so lepe njegove slike v katerih odseva krasota narave, tako bo prav gotovo ustvaril umotvore, na katerih se bodo odražali minnesotski rudniki in tisti ki delajo v njih. Lepa jezera, otoki in gozdovi, ki tvorijo železno okrožje, bodo našli v Perušku dobrega slikarja. Ob tej priliki se bo oglasil tudi med rojaki, in upamo, da ga bodo sprejeli kot prijatelja in umetnika ter mu dali vse mogoče sodelovanje.

GLASOVI IZ NASEGA GIBANJA.

DOPISI.

Klubom J. S. Z. v severnem Ohiju.

Z ozirom na bližajoči se čas prihodnjega zborovanja konference J.S.Z. za severni Ohio, ki se bo vršilo v nedeljo 30. oktobra ob 9:30 dopoldne v Barbertonu, O., v dvorani samostojnega podpornega društva "Domovina", naj služijo te vrstice klubom J.S.Z. kot vabilo, da izvolijo zastopnike.

Dosedaj je bilo v navadi, da so bili klubi obveščeni za volitve zastopnikov pismeno, za prihodnje pa naj služi za uradno vabilo ta notica. Funkcionarji klubov JSZ. naj skrbe, da bo prečitano to naznanilo na konferenci v Barbertonu 30. oktobra. Vsak klub lahko pošlje toliko zastopnikov kolikor se mu jih zdi umestno, kajti na teh zborovanjih velja pravilo, čim več nas je, toliko večji so uspehi.

Klubi, ki spadajo v področje te konference, so, Cleveland, Collinwood, West Park, Barberton, Girard in Warren. Veselilo nas bo, če bo na zborovanju zastopan tudi klub JSZ. v Power Pointu, O., in farrellski klub (Pa.).

Vsak klub v tem okrožju naj se zaveda odgovornosti in pa, da ima enako nalogo v skupnih akcijah kot vsak drugi.

Društva Izobraževalne akcije dobe pismeno povabilo. Če pa ga bi slučajno katero ne prejelo, prosimo, da smatra te vrstice za uradno vabilo in izvoli zastopnika, oziroma zastopnice. Vabimo tudi našemu gibanju simpatična društva, ki še niso včlanjena v Izobraževalni akciji, da pošljejo svoje "opazovalce" na zborovanje v Barberton in se prepričajo kdo da smo in o čem razpravljamo in sklepamo.

S sodružnim pozdravom,

ANTON GARDEN, tajnik Konference.

PO STAVKI PREMOGARJEV V ILLINOISU.

SPRINGFIELD, ILL. — Po šestih mesecih stavke premogarjev v Illinoisu je sporazum končno dosežen. Konference med zastopniki unije in premogovniških kompanij so se vršile v presledkih večkrat od početka stavke. Unija je vztrajala pri zahtevi, da ostane v veljavi Jacksonvillska plačilna lestvica, operatorji pa hočejo znižanje plač in druge koncesije, ki bi pomnožile produkcijo in s tem profit. Neki Lumaghi, ki lastuje rove v okolici Danvilla, Ill., je več dni pred poravnavo dejal, da bodo kompanije ignorirale unijo ter se v bodoče pogajale naravnost z rudarji. A ob enem ni pozabil omeniti, da je za obnovo obrata predvsem potrebno znižati premogarjem plačo 30%.

Kaj pomeni misel omenjenega magnata, ve vsakdo ki je že delal med premogarji ali ki razume njihove razmere. Znižanje plače bi jih potisnilo še bolj v revščino, kompanije pa bi bile deležne še večjih dobičkov.

Sporazum, dosežen v Illinoisu, določa, da ostane v veljavi Jacksonvillska pogodba do 1. aprila 1928, dotodaj pa bo zahteve enih kot drugih študirala posebna komisija, sestojeca iz dveh zastopnikov unije, dveh od operatorjev, ti štirje pa si izberejo še petega

člana. Svoje poročilo morajo podati februarja prihodnje leto.

Dasi je obrat v unijskih okrajih ustavljen že pol leta, kot omeneno, vendar so bile zaloge tolikšne, da se je šele sedaj začutilo pomankanje premoga. Če pa bi ne bilo toliko neunijskih rofov, posebno v W. Virginiji, Kentuckyju in deloma v Penni, bi zaloge pošle po dveh mesecih stavke. Unijski in neunijski rovi po zapadu obratujejo. Prvi plačujejo svoje delavce po Jacksonvillski pogodbi pod pogojem, da bo zanje po poravnavi stavke veljavna ista pogodba kot za premogarje v centralnih državah.

Taktika, ki to dovoljuje, je v splošnem slaba, ker dopušča, da eni delajo, drugi pa morajo stavkati toliko dalj. Najuspešnejše so tiste stavke, ki so splošne, katere res ustavijo obrat.

Mali prihranki so v družinah premogarjev pošli in pomankanje je potrkalo z vso močjo na vrata. Podpora od unije je zelo majhna, sploh se vsotico \$3 more komaj smatrati za podporo.

Uradniki unije se pečajo s problemom, kako pomnožiti produkcijo v unijskih rovih, da jim omogočijo uspešno konkurirati z neunijskimi. Nihče pa se ne ukvarja s problemom, kako naj se preživlja družina premogarja, kjer se bo stavka še nadaljevala. Boljše bi bilo, ako bi unija ostala pri taktiki, katere cilj je produkcijo čimbolj znižati v času stavke, zato da se čim prej izvojuje poravnavo.

Premogarji so v krizi. In v teh težkih časih je njihova dolžnost vztrajati vsepovsod, in ne popustiti niti za las, kajti vse naše zahteve so več kot pa upravičene, pa naj mislijo nasprotniki kar hočejo.

John Goršek.

Listu v podporo.

XXIII. Izkaz.

Herminie, Pa.: Po 25c: John Drap, Mary Drap, John Bele, Mary Bele, Frances Jezernik, Val. Murn; Frank Sedminek 50c, (nabral Fr. Sedminek), skupaj \$2.00.

Hendersville, Pa.: Albin Karničnik 50c.

Chicago, Ill.: Peter Svolšak \$5; H. G. Perušek \$1, skupaj \$6.

Cleveland, O.: Frank Sumrada 50c.

Canonsburg, Pa.: John Chesnik 50c.

Frontenac, Kans.: Frank Krajsel 50c.

Library, Pa.: John Frank 50c.

Arcadia, Kans.: John Kunstelj 30c.

Johnstown, Pa.: J. Budna 25c.

Columbus, Kans.: John Gregorfich 50c.

No. Chicago, Ill.: Andrew Možek \$1.

Yukon, Pa.: Joseph Robich \$1.95.

Washoe, Mont.: Frank Podlinšek \$2.

Sheboygan, Wis.: Bank of Sheboygan \$10.

Mt. Clemens, Mich.: Anna Sedminek \$1.

Greensboro, Pa.: Tony Zupančič 50c.

Girard, O.: Klub št. 222 JSZ. \$10.

Pittsburg, Pa.: Anna Skerl \$1.

Waukegan, Ill.: Klub št. 45 JSZ. \$10; Martin Judnich \$5., skupaj \$15.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko \$1.75. Skupaj v tem izkazu \$55.75. Zadnji izkaz \$489.85, skupaj \$545.60.

VOLITVE V MESTNI SVET V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — Dne 8. novembra se vrše v Clevelandu volitve odbornikov v mestni svet. Volilni boj postaja ljut in se veča čimbolj se približuje dan volitev.

Izvoljenih bo 25, priglašenih pa je okrog 70 kandidatov, ki pridejo na glasovnice. Republikanska in demokratska stranka, dve politični mašini v enem interesu, agitirata za svoje kandidate, katerih naloga je delati za gospodarje, ki so zastopani v trgovski komori. Obe sta stranki velebiznisa in obe sta sovražni ljudskim interesom. Takozvani neodvisni kandidatje se potegujejo za izvolitev največ radi službe. Odgovorni niso nikomur, in če so izvoljeni, so v večina slučajih za iste interese kot demokratje in republikanci. Je nekaj častnih izjem, toda taki pošteni neodvisniki bi v politiki storili za ljudstvo veliko več,

ANTON GARDEN,

socialistični kandidat za koncilmana v tretjem okraju.

če bi delovali pod okriljem socialistične stranke.

Kandidatje socialistične stranke v tej kampanji so, v prvem okraju John G. Willert, v drugem Jos. Martinek in Solomon, v tretjem Anton Garden in v četrtem Harry Kulman. Za slovenske volilce prideta najbolj v poštevt tretji in četrti distrikt.

Pred dvema leti socialistična stranka v teh dveh okrajih ni imela kandidatov, zato veliko volilcev ni glasovalo. Ko so bili nekateri vprašani, čemu niso glasovali, so odgovarjali, da ni bilo med kandidati nikogar, ki bi bil vreden njihovega glasu. Niso imeli nič izbirati. Letos je stvar druga. V tretjem okraju imamo priliko izvoliti Antona Gardena, ki je vreden vsega našega zaupanja. Anton Garden ima veliko življenske izkušnje. Delal je v raznih obratih, veliko v premogovnikih, kjer je bil aktiven član U.M.W., šel je pred leti v šolo in se naučil angleščine, bil je nekaj časa v Dubuque University, in tri leta je študiral v Brookwood Labor kolegiju v Katonah, N. Y.

Anton Garden je človek ki ima široko obzorje in izobrazbo kot malokateri delavec. Anton Garden je torej popolnoma zmožen za urad v katerega ga kandidiramo. Ako ga izvolimo, bo v teku kratkega časa delovanja v mestnem svetu pokazal, da imamo v njemu zastopnika kakršnih ljudstvo potrebuje.

Volilci, ne pustite se zavajati meščanskim listom, ki vse vprek hvalijo svoje kandidate. Bodite samostojni, mislite s svojo glavo ter glasujte za kandidate, ki so vaši, ki bodo delovali za vas! Delavski kandidat nima podporo političnih mašin, in v njegov kampanjski fond, ako ga ima, ne prispevajo bogataši.

V Clevelandu smo že velikokrat naglašali, da moramo držati skupaj in izvoliti v javne urade v naših okrajih naše ljudi. Anton Garden je naš, pozna potrebe clevelandskih Slovencev, in ker so delavci, bo lahko delal zanje v mestni zbornici, ako hočemo, da bo v nji človek, ki je resnično naš.

Rojaki delavci, zavzemimo se in pokažimo, da je slovenski Cleveland tudi slovenski DELAVSKI Cleveland! Agitirajte za izvolitev socialističnih kandidatov med svojimi rojaki in pri tem ne pozabite na agitacijo med drugorodci. Zavzemimo se, da naš kandidat mora biti izvoljen, in če to storimo, smo lahko sigurni, da smo v stanju organizirati veliko kampanjo ter tudi računati na zmago. In ne pozabimo agitirati za vse druge naše kandidate.

Kampanjski odbor.

MR. L. J. PIRC BO "RAZKRINKAL" GLAVNI ODBOR S. N. P. J. NA SHODU V CLEVELANDU.

COLLINWOOD, O. — Ker nam je "razkrinkavanja" v listih zadosti, smo se v Clevelandu zedinili za "razkrinkanje" na shodu, potem pa lahko takoj pride potres ali pa konec sveta.

Skupna društva SNPJ. v Clevelandu sklicujejo shod, ki se vrši v nedeljo 16. oktobra v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Povabljen je "ekspert" Mr. Louis J. Pirc, da raztolmači svoje razkrinkanje glavnega odbora SNPJ., oziroma, da ga "razkrinka" do kraja ustmeno na shodu. Upamo, da se udeleži, saj je naše gore list, in garantiramo mu, da se mu ne zgodi nič žalega, on pa naj nam bo tudi milosten ter "razkrinka" glavni odbor. Torej kdor Mr. Pirca še ne pozna osebno, ga bo videl in slišal na tem shodu, da se mu bodo ježili lasje.

Razun Mr. Pirca bodo govorili tudi člani SNPJ., med drugimi Frank Somrak, Anton Abram in Math Petrovich.

Člani SNPJ., ki so za jasnost in stvarnost, bodo prišli na ta shod polnoštevilno. Povabljeni so tudi tisti, ki bi radi vodilne člane SNPJ. pobesili, in pa oni "bratje", ki se sprehajajo v Lojzetovi senci.

J. Franceskin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Hibbing, Minn. — Bo priobčeno ko hitro mogoče, ako ne v eni, pa v več številkah.

Za vzhodni Ohio. — Zapisnik konference JSZ. ni mogel biti priobčen dosedaj, ker ni prostor dopuščal. Prosimo zapisnikarja in druge, da nam to zamudo oprostite.

Dopisnikom: Priobčimo vse po redu kot prejmemo, razun kar je nujnega. To gre v list takoj, ostalo kakor prostor dopušča.

RAZNO IZ SAN FRANCISCA.

SAN FRANCISCO, CALIF. — Tukajšnji listi so poročali, da v zgodovini San Francisca še ni bilo parade kakršna je bila na letošnji Labor Day. Računajo, da je bilo v povorki okrog 50,000 moških in žensk, ki so korakali za unionizem, in okrog 150,000 radovednežev je stalo po trotoarjih. Brezposelnost je pripomogla do tako velike manifestacije. Toda koliko je bilo v tej množici resnično unijskih članov in članic? Korakali v vrstah zato da se pokažemo javnosti, a zanemariti delo ki vodi v razredno zavednost, to škoduje delavski stvari. Delavstvo v San Franciscu je jako slabo organizirano. Ena manifestacija na en dan v letu ne bo spremenila tega dejstva.

Velika množica se je drenjala po mestu dne 16 sept., ko nas je obiskal "Lone Eagle Col." Chas. Lindberg s svojim letalom "Spirit of St. Louis", oziroma z "WE". Mesto ga je navdušeno pozdravilo in sprejelo.

Nedelja 16. oktobra je dan slovenske naselbine. Klub "Slovenia" priredi vinsko trgatve v Eagles avditoriju, 275 Golden Gate Ave. Klub "Slovenia" deluje za izobrazbo in združenje našega naroda v San Franciscu, zato bi moral sleherni Slovenec postati njegov član. Na trgatve 16. oktobra se pričakuje veliko udeležencev tudi iz sosednjih mest. Ves dobiček je namenjen za Slovenski dom v San Franciscu (podrobnosti o Slovenskem domu bom opisal pred in po otvoritvi). Dolžnost nam veleva, da stojimo kot pravi bratje in sestre, da dovršimo kar smo začeli.

Program priredbe dne 16. oktobra bo bogat, in pripravljajni odbor bo skrbel, da tudi drugega ne bo manjkalo. Mrs. Bara Kramer je obljubila, da nam skuha ob tej priliki za večerjo pravi kranjski golaž. Tudi petje bomo imeli, kajti nastopil bo pevski zbor, ki je počival eno leto, sedaj pa je zopet aktiven. Na priredbi nastopi pod vodstvom Mr. M. Tudja.

Trgatve, dobra postrežba, godba, petje — kje je človek, ki nima rad teh stvari! Pričetek zabave je točno ob 1:30 popoldne in bo trajala do 12. Vstopnice v predprodaji so po 50c, na dan priredbe pa bo 75c. Torej naj nihče ne zamudi te lepe zabave.

Peter E. Kurnick.

VESELICA "SOSEDOV" V CICERU.

CICERO, ILL. — Društvo "Sosedje" št. 449 SNPJ. priredi v soboto 8. oktobra v veliki dvorani Masarykove šole, 5701 W. 22nd Place v Cicero veselico, na katero je povabljeno vse slovensko občinstvo v Cicero, Chicagu in v ostalih bližnjih naselbinah. Društvo bo poskrbelo, da bo to res veselica sosedov, med katerimi vlada prijateljstvo, zato pa bo vladalo na tej zabavi razpoloženje, ki bo spravilo v dobro voljo vsakega. Vstopnina je 50c za osebo. Pričetek zabave bo ob 7:30 zvečer. — "Sosed".

ODGOVOR NA PEČARIČEV DOPIS.

KRAYN, PA. — V Proletarcu št. 1045 je bil priobčen pod naslovom "Ni mogoče služiti dvema gospodarjema" dopis Henrik Pečariča, in ker omenja, da je "naletel na agitatorja za katoliško jednoto iz Krayna", bom povedal tudi jaz svoje.

Ako misli v dopisu mene, ko pravi, "Proletarec je hudičev list, to je bral in slišal", ga pozivam, da trditev prekliča. Ni me vprašal, ako ta list čitam, zato mu povem tukaj, da ga berem. Človek bi v pogovoru kaj pojasnil, a če kdo tako vpije da ima le sam besedo, tedaj ni mogoče zraven.

Dobro je, da delavec agitira za unijo. Jaz sem član U. M. W. of A. od l. 1903, torej štiriindvajset let. Niti eno lopato premoga nisem skopal drugje kot v unijskih rovih. Niti enega dolarja nisem zaslužil v majni ne da bi od njega dal 3c kot check off v blagajno unije. Vsi ti prispevki gredo za unijo in podporo stavkarjem. Torej izvajam v praksi, kar uči dopisnik. Ali more on reči to o sebi?

Če so vse sulice na Pečaričevemu loku napete proti "agitatorju za katoliško jednoto iz Krayna", je dobro, da pozovemo za pričo društva. Sem tajnik dveh društev: številke 174 SNPJ. četrto leto, in številke 136 JSKJ. sedmo leto. Vprašajmo članstvo obeh, če ima kaj proti meni. Iz dopisa je z lahkoto razbrati, da mora ta "katoliški agitator" tako delati "kakor je prav" za delavstvu sovražne interese. Kedaj pa sem jaz šel proti delavstvu, ali nastopal tako da bi mu škodovalo? Da, imel sem uspeh in ustanovil društvo "Sinovi Slave", ki je pod okriljem JSKJ. Dopisnikove insunacije niso škodovali meni, ugledu SNPJ. pa je s svojo agitacijo več škodil kakor koristil.

Vsakdo, ki piše v liste, naj pazi da ne bo dolžil ljudi česa po krivem, in da jih ne bo slikal za katoliške agitatorje in sovražnike delavstva, ako niso.

Anton Tausel, Krayn, Pa.

PREMOGARJI IN NJIHOVE UNIJE V JUŽNEM COLORADU.

PUEBLO, COLO. — Vsem čitateljem tega lista je znano, da je južni Colorado Rockefellerjeva domena. Bili so tam že veliki boji, velike stavke in premogarji so v južnoloradskih krajih prestali več kakor kjerkoli drugje, več kot pa v Westmorelandu in West Virginiji.

Unija United Mine Workers je organizirala premogarje, in podala se je v boj z vso svojo močjo, toda moč Rockefellerja je bila večja. Upton Sinclair v knjigi *King Coal* zelo lepo opisuje južni Colorado in tragedije rudarjev. Ludlow ostane neizbrisno v zgodovini ameriških delavskih bojev tudi potem ko ne bo o spomenikih ubitih več ne duha ne sluha.

Rockefellerjeva Colorado Fuel & Iron Co. je bila ena prvih, ki je začela eksperimentirati s kompanijskim unionizmom v velikem obsegu. Danes so kompanijske unije že zelo razširjene, in vse so več ali manj modelirane po vzorcu kompanijske unije premogarjev v južnem Coloradu.

Toda ali so premogarji postali zadovoljni? Niso in ne morejo biti. Izgubili so zaupanje v moč U. M. W., ki je storila vse da jih reši tiranije, in zato so se obrnili k agitatorjem I. W. W. Kjer je izkoriščanje najhujše, tiranija največja in delavci najmanj zreli za smotren organiziran boj, tam imajo agitatorji naukov kakor jih razglaša I.W.W. največ polja. Premogarji v Coloradu so po I.W.W. pozvani na stavko, in poročajo da bo pustilo 18. oktobra delo šest tisoč premogarjev. Pričetek stavke je bil prvotno določen za en dan v septembru, a voditelji I.W.W. so jo potem preložili na 18. oktobra.

Vzrok, da poročam o tem je, ker mnogi izkušeni delavci sumijo, da imajo tukaj vmes svoje prste kompanijski agentje provokatorji. Špijonaža kompanijskih agentov je prvovrstna, in delavci ne morejo pred njo ničesar skriti. Ko hitro vzame špijonaža kakega delavca na piko, in se ga hoče znebiti, sporoči vodstvu, naj ga odslovi iz službe. Stotine je bilo odslovljenih, in tudi sedaj jih odpuščajo, navidežno brez vzroka.

Industrialna komisija je sporočila potom listov premogarjem, da se igrajo, če se ukvarjajo z I.W.W., ker je "nelegalna" organizacija in vsakdo, ki ji sledi, se izpostavlja nevarnosti aretacije. Oblasti so torej proti nji. Toda oblasti so bile tudi proti priznani uniji kot je U.M.W. Veliko nevarnejši so premogarjem tisti elementi, ki že več tednov pozivajo oblasti, naj zatre I. W. W. in to so trgovska društva, razne patriotične organizacije, unije itd. "Izženite agente I.W.W. iz Colorada," se glase njihovi apeli, in kompanija te sentimente izrablja v svoj prid.

"Coloradska Sibirija" je torej še vedno kakor je bila. — *Poročevalec.*

Z VESELICE "PIONIRJEV".

CHICAGO, ILL. — V soboto 1. oktobra je imelo mladinsko društvo Pionir št. 559 SNPJ. "ples v paradizu". Društvo ima običaj, da dá svojim zabavam nekaj magnetizem, ki se začne že v reklami. Pred letom je krstilo svojo veselico z "noč v Sloveniji", imelo je pustno veselico, na piknikih ima igre in tekme, in to jesen je začelo s "plesom v paradizu". Dvorano so lepo ozaljšali in tudi na raznobarnost luči in na mrak niso pozabili. Dasi je društvo po številu članov precej močno, delajo le nekateri. Ampak tistih je vendarle proporcionalno več kakor pa v starih društvih. S kinčanjem dvorane so imeli mnogo dela in tudi z drugimi stvarmi. Udeležba je bila obilna — večinoma mladina. — *P.*

O MILWAUŠKI SLAVNOSTI DRUŠTEV S. N. P. J.

MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 2. oktobra se je vršila v So. Side Turn Hall skupna priredba društev SNPJ. v Milwaukeeju, ki je imela popoldanski in večerni program. Udeležba je bila dobra. Govorili so predsednik slavnosti, župan D. W. Hoan, Vincenc Cainkar in D. J. Lotrich. Godbene komade je izvajal orkester mladinskega društva SNPJ. Badger Revelers. Bilo je nekaj deklamacij, nastopil je soc. pevski zbor "Naprej", in tudi harmonika je imela svoj "solo". Zaključna točka je bila šaloigra v dveh dejanjih "The Helping Hand", ki jo je vpriporilo mladinsko društvo Badger. — *Poročevalec.*

"Enotna fronta" v interesu (?) S. N. P. J.

Pet slovenskih listov in en hrvaški v Ameriki tvorijo "enotno fronto" v boju za interese S.N.P.J., in eden v starem kraju. Pa pravijo nekateri, da ni sloge! Ali si je mogoče misliti večjo slogo, kot je zapopadena v slogi teh sedmih listov? Pomislite: "Glasilo KSKJ." in frančiškanski dnevnik sta priskočila na pomoč "komunistom" in oba sta ponatisnila "razkritja" iz komunističnih listov. Lojze Pirc, J. Jerič, Čas. Novak, Zvonko Novak, Zinič, Mike Cegare, fajmošter Černe itd., vsi so v enotni fronti, da obvarujejo SNPJ. Nihče teh ni njen član, pa recite, da niso nesebični! Res, da imajo nekaj zaveznikov v SNPJ., tudi nekaj takih ki so ji silno "blizu", ampak so bolj tihi in pošiljajo nečlane na fronto. "Enotna fronta" je torej prostrana, sloga je dosežena, in SNPJ. je odrešena.

Nikolaj Krašna--njegovo življenje in smrt.

Živel je, da bodo drugi živeli prijetnejše, bolj človeško kakor sedaj. Živel je, izkusili mnogo, razumel mnogo, in že rana mladost ga je zalotila, kakor pravi Prešernova—

"Kaj pa je tebe treba bilo . . ."

Nikolaj Krašna je bil rojen 1. 1882 v Budanjah hiš. šte. 38, blizu Vipave. Bil je nezakonski sin, in kot tak v napotje "domačim", ki niso hoteli biti njegovi. Piscu teh vrstic je bil pokojnik osebno poznan sedemindvajset let in ve, da ni imel nikogar svojih pod solncem, ki bi ga hoteli smatrati za svojega. V mladosti, v ranih otroških letih ni poznal ljubezni, ki osrečava otroke. Ko je odrasčal, se je učil zidarstva in delal kot zidarski pomočnik največ v Postojni. Pozimi se je povračal v kraj ki mu je bil samo rojstni in nič drugega. Pozimi je delal pri kmetih, na pomlad pa je zopet odhajal. Doma zanj ni bilo prostora. "Kaj pa je tebe treba bilo," je vpraševal "dom" in Nikolaj ni imel doma. Njegova mati se je omožila, toda ker njen mož ni bil Nikolajev oče, ga ni maral, in Nikolaj je to čutil in se ni silil kamor ga niso hoteli. Človek greši, in namesto da bi sam trpel za napako, pa prisili družba otroka, ki ni kriv, delati pokoro.

V Ameriko je prišel pred dvajsetimi leti in se nastanil na Meadowlandsu, Pa., delal pa je v premogovniku na Rich Hillu. Ni mi natančno znano, v katerih naselbinah je bil potem, kajti treba je za delom tam kjer se ga dobi, znano pa mi je, da je živel v tem okrožju ves čas svojega bivanja v Ameriki.

Njegova mlada, nevesela leta sem omenil. V domovini mu je bilo težko in ko se je izselil v to deželo, ni pustil za seboj drugega kakor žalostne spomine.

Ni prišel v Ameriko z manijo da si nagrabi dolarjev ter se vrne domov in se baha z njimi, kakor delajo nekateri naši Amerikanci, katere je zelo karakteristično opisal John Olip, ampak prišel je za delom in pa, da najde morda bolj prijateljski kraj kot je bil njegov rojstni v domovini. Nikolaj Krašna je bil delavec, in tudi zaveden delavec. Življenje ga je učilo in je spoznal, da je življenje težko vsled ljudske neumnosti, da imamo revščino po krivdi ljudi ki si ne znajo in nočejo pomagati, in da imajo sovraštva ter nešteti predsodki svoj izvor v slabih lastnostih človeka in v ignoranci.

V Meadowlandsu je pristopil v društvo SDPZ., in skozi združenje SDPZ. in SNPJ. je postal član skupne organizacije. Bil je njen aktiven član do zadnjega. Bil je član German Beneficial Union št. 600, angleškega društva Moose št. 127, in unije U. M. W. of A. lokal št. 2125 na Lindleyju, kjer je delal do stavke. Bil je član dramskega kluba "Soča", in večer pred smrtjo je bil še na vaji za predstavo, v kateri je imel vlogo. Sedaj je bil v društvu "Postojnska jama" št. 138 SNPJ. in v socialističnem klubu št. 118 JSZ. V klubu je bil zapisnikar.

Pokojnika je življenje dobro izgledilo. Bil je mirne narave, kremenit značaj, in njegovo prepričanje je bilo iz jekla. Bil je revolucionar, toda ne revolucionar gromovitih besed, ampak misli in dela.

Pogreb je aranžiralo društvo "Postojnska jama", druge organizacije pa so sodelovale, najbolj pa člani socialističnega kluba, ki so z Nikolajem izgubili zvestega sodruga in aktivnega delavca. Pokopan je bil civilno na pokopališču Oak Springs v Canonsburgu

dne 21. septembra. Ubilo ga je v ponedeljek 19. sept. ob 5:15 zjutraj, na delo grede v Pittsburgh. Križal je progo, in v temi ter v naglici s katero je to storil, ni videl, da se mu bliža nesreča. Udar vlaka ga je na mestu ubil.

Pokojniki je ležal v hiši družine Josipa in Marije Bostjančič, kjer je bil na stanovanju. Sodrug Bostjančič je skrbel, da je bilo vse urejeno kakor more skrbeti samo zvest sodrug za zvestega sodruga. Socialistični klub mu za veliko sodružno naklonjenost izreka toplo zahvalo. Vence na krsto so položila vsa društva in klubi v katerih je bil član, pa tudi njegovi sodelavci ga niso pozabili ter so mu položili na grob v zadnji pozdrav najlepši venec. Njegov pogreb je bil eden najimpozantnejših v zgodovini te naselbine. Vsi so dali svoje avtomobile na razpolago, in izkazalo se je, da je naselbina razumela ceniti njegov značaj ter njegovo delovanje in ga spremila na njegovi zadnji poti častno in svečano, toda brez ceremonij. Predsednik društva in naš sodrug John Koklich se je poslovil v imenu društva od pokojnika ob njegovem grobu.

Med nami bo njegov spomin ohranjen. V javnem življenju našega delavstva je zabeleženo ne samo njegovo ime, ampak njegovo delovanje za napredek in njegovo sodelovanje v borbi za resnico in pravico.

Pogrešale ga bodo vse organizacije katerim je pripadal, najbolj pa klub št. 118 JSZ. Pozabil ga ne bo nikoli.

Tako je živel in umrl sodrug Nikolaj Krašna.

"Kaj pa je tebe treba bilo —"

In vendar, svet potrebuje prav takih ljudi, kakor je bil Nikolaj Krašna. Bil je zidar za družbo bodočnosti.

John Terčel.

NAŠI ODRI.

Prva "Verovškova" predstava v tej sezoni.

Dram. druš. "Anton Verovšek" v Collinwoodu vprizori na odru Slovenskega delavskega doma v nedeljo 9. oktobra zvečer "Ljubezen treh kraljev", tragičen poem v treh dejanjih izpod peresa slovitega dramatika Sem. Benellija.

Prijatelje dramatike v Collinwoodu opozarjamo, naj ne zamude posetiti vprizoritve te igre, ki se vrši v času fevdalnega mogotstva, — vitezov —, v dobi, ko je bila pravica in oblast na konici ostrega meča. Dram. društvo "Anton Verovšek" si je nabavilo za to igro potrebne kostume, ki bodo napravili na avdienco lep vtis. Kostumi so pestri in krasni, scenerija bo najlepša in tudi lučni efekti bodo izboljšani. Smelo trdim, da bo predstava po volji v obče vsem posetnikom. Vloge so v dobrih rokah. Dramatizacija igre je od konca do kraja mojstersko delo, polno živih prizorov, ki se vrste drug za drugim in kakor magnet pritegujejo pozornost avdience.

Predstava se prične točno ob 7. zvečer. Najprvo bo vprizorjena slika "Slovenska talija" in nato sledi takoj "Ljubezen treh kraljev". Med dejanji igra orkester "Verovšek". Prvo in drugo dejanje spremlja na kitaro Alojzij Furlan, tretje dejanje na glasovir Stefi Balish in Balli Miller na violino. Po igri bo ples v spodnji dvorani.

V dobi, ko je bil znak oblasti nad okolicami grb

Zadružna Banka v Ljubljani

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%

vezane po 7%

Njene ameriške zveze so:

- 1.) S.N.P.J. v Chicagu.
- 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., West Jackson Blvd.
- 3.) Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York.
- 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Za račun Zadružne banke v Ljubljani (Jugoslavija)

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi.

IZLET ZA BOŽIČ

V STARO DOMOVINO IN NAZAJ

pod vodstvom izvrstne uprave

g. M. Gawanskiga

ki jamči vsakemu potniku popolno zadovoljstvo na celem potovanju.

POTUJE SE

z velikim in udobnim prekooceanskim parnikom
PRESIDENT WILSON, ki odpluje iz New Yorka
8. decembra 1927.

Potniki iz Chicaga odpotujejo 5. decembra ob 11. predpoldne, po Erie železnici iz postaje Dearborn & Polk, in se izkrcajo v Trstu.

POZOR! Kdor želi potovati naj se prijavi zgodaj, da si zagotovi dobro kabino v 2. ali 3. razredu.—Za potnike ki niso še ameriški državljani se hočemo pravočasno potruditi in jim izposlovati permit (dovoljenje) za povratek katerikoli čas želite v 12. mesecih. Posebno priporočamo vsem, ki se žele povrniti, da kupijo "Round Trip" karto, s čemur si bodo prihranili denar. Za vse podrobnosti in cene se obrnite na tvrdko:

M. GAWANSKY & CO.

309 So. La Salle St., Chicago, Ill.

Ne izgovarjaj se za vsako stvar na druge. Pojdi in poskušaj biti boljši od drugih, in trudi se delati boljše, kakor drugi.

plemenitašev, je bila pravica na ostrini viteških mečev. V daljni severni kraljevini je postala domovina mladim, bojaželnim mladeničem pretesna, in njihov kralj jim je dal povelje: Zberite si, junaki, četo hrabrih borcev izmed najhrabrejših in osvojite si novih pokrajin doli na jugu, za vaš novi dom. Baron—vitez Arhibald, zbral si je junakov silnih, četo hrabro, in jo popeljal v širne planjave Italije. Osvojil in podjarmil si je mnogo grofij, postal sam svoj je kralj. V enem ljutem boju s sosednim knezom, izgubil je vid. Na čelo njegovih kohort stopil je njegov edini sin Manfred, vodil vojsko svojo lje v sosedne pokrajine in plenil ter osvajal. Plenil je v gorati Alturiji, ali tam se je skrhal njegov meč ob pogledu na mlado lepo deklico — kneginjo Fioro. Čut ljubezni se je vžgal v njegovih mladih prsah, hotel jo imeti je. Toda kneginja Alturska, lepa Fiora, ljubila je drugega, viteza Avito iz njenega rodu. Ali tudi ljubezen je morala biti pokorna mogočnejši perjanici, silnejši vojski. In poslal je baron Manfred sla s svojim poveljem rodu Alturije: Dajte mi Fioro, in prost ostane vaš rod. Narod alturski bil je nepripravljen se zoperstaviti zapovedi baronovi, ker vojska njegova bila je v boju v drugih krajih pod vodstvom kneza Avito—ljubljenecem Fiorinem. In dali so Fioro baronu v dar, ker so se ga bali. Vitez Avito, podavši se v tuje kraje, mislil je, da bo Fiora vedno njegova, toda ko se je vrnil, bila je prodana. In v tihi noči prikradel se je v grad barona Arhibalda, da bi odpeljal nevesto svojo, ki mu jo je ugrabil sin baronov. Pomagal mu je vitez Flaminijs iz njegovega rodu, ki je bil ob enem zvest služabnik slepega barona. Toda slepi baron, ki ni videl, imel je popolnejši vonj in sluh. Zalotil je sinovo zaročenko Fioro v objemu drugega, njemu nevidnega. Njegov barbarski na-

gon je zavrel v njemu, in zadavil je Fioro. Da pa bi se mogel maščevati nad tatom ki je oskrnil čast njegovega sina, dal je kneginjo položiti v grajsko grobnico na ogled narodu in njegov čarovnik je posul na njena ustna smrtni prah—strup, proti kateremu ni bilo leka, da bi tako ušel od Fiore ljubljenege. Nakana se je obnesla, prišel je ljubljeni, poljubil Fioro zadnjikrat, ali prevara bila je tudi smrt barona Manfreda.

To je nekaj izvlečka iz igre "Ljubezen treh kraljev". V nedeljo 9. oktobra ob 7. zvečer ima občinstvo v Collinwoodu priliko videti vso predstavo v vsej njeni lepoti.

Dram. druš. "Anton Verovšek".

Premijera "Poročne noči"

Ivan Molek je spisal že precej iger, ki so priobčene v raznih letnikih "Družinskega koledarja", v prvomajskih številkah "Proletarca" in v "Prosyeti". Njegova drama "Hrbenica" je bila izdana v knjižici.

Njegovo poslednje dramsko delo je "Poročna noč" v treh dejanjih s predigro. Predigra ima sliko iz časov, ko je vladalo barbarsko pravo "prve noči". Baron ali kdo njegovih si je lastil pravico imeti nevesto podložnika za prvo noč. V predigri se zbirajo na odru grajščakovi vojaki, in ženin podložnik je med njimi. Nevesta je tam in strahoma čaka, da pride, kar ima priti. Ženin si grize ustnice, a storiti ne more ničesar. Baron je gospodar, vladar in sodnik nad podložniki. Na pozorišče pride baron, ki odvede nevesto. Ko se odigrava ta prizor brez besedi, ga spremlja orkester.

Prvo dejanje in vsa naslednja pa se vrše v domeni ameriške rudniške družbe, kjer je gospodar samo ona in ne trpi nikogar drugega. Njen delovodja, ki ga imenujejo kapitan, izvršuje njena povelja, a ima tudi svo-

TOBAK TOBAK BOSANSKI

IZ starega kraja smo prejeli večjo pošiljatev pravega bosanskega tobaka, katerega prodajamo po zelo nizki ceni skozi ves ta mesec. Pozneje mu bo cena zvišana. Radi teh izredno znižanih cen želimo, da poskusi vsakdo naš pristni domači tobak. Splošno znano je, da je bosanski tobak najfinejši na svetu; ni ga nikjer, ki bi se mu mogel primerjati. To naši ljudje tudi dobro vedo, in radi tega kadijo vedno le bosanski tobak.

1 zavoj \$2.00
2 " \$3.50
4 " \$6.00

RUMEN kot zlato, fino rezan kot ženski lasje. Ta tobak je samo za cigarete. Z vsakim naročilom damo "Otoman" cigareten papir popolnoma brezplačno. Kdor nam pridobi 5 novih naročil, dobi v dar srebrno škatljo za cigarete.

Pišite še danes in naročite od svojih ljudi!

THE ADRIATIC CO.

**770-A New York Avenue,
Union City, N. J.**

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

ja. Delavce odslavlja brez vzroka, oziroma ima svoje — vzroke. Gospodovati nad usodo rudarjev mu pomaga ženska, ki ga ima pod popolno oblastjo. Kapitan ima sicer ženo, toda ni mu zanjo. Predal se je zloglasni ženski, ki mu zapoveduje: to in to stori, tega vzemi in onega vzemi v službo. Mlad rudar se ženi. Slučaj nanese, da kapitan sreča njega in njegovo nevesto v hiši, v kateri se je vagala usoda marsikakšnega rudarja. Zaželel si je nevesto mladega rudarja, in je zahteval, da se mu uda, ali pa bo njen izvoljenec ob službo ter pognan na cesto. Če hočeš, da bo delal, da bosta imela "dom", mi obljubi da storiš kar hočem, če nočeš, bosta šla lahko v svet: sodi in izbiraj.

Ali besedo je imela tudi "kapitanica", ki je zasmila kapitanovo zahtevo. Kot tiha senca mu sledi tudi njegova žena. Mati neveste se trese za svojo hčer, v ženinu vre.

Konec je tragičen, žena se je maščevala, in nad ljudmi se pode temne sence.

Drama "Poročna noč" bo vprizorjena v nedeljo 16. oktobra ob 3. popoldne v dvorani ČSPS., 1126 W. 18th St. Vstopnina je 75c za osebo. Pred igro nastopi pevski zbor "Sava", v predigri in med dejanji pa orkester "Zvonimir".

Po programu bo plesna zabava. Vstopnice se dbe pri članih in članicah ter pri tajniku kluba št. 1, JSZ. Ta predstava bo prva na čikaškem slovenskem odru v tej sezoni. In ob enem bo to premijera te drame. Občinstvu toplo priporočamo, da seže po vstopnicah in napolni dvorano ČSPS. v nedeljo 16. oktobra do zadnjega sedeža. — P. O.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG
Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izzemni torek in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

Telefon v uradu Central 5999. Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK
ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,

CHICAGO,

ILLINOIS.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.
Waukegan, Ill. Phone 2726

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od
7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

**VELIKA UDELEŽBA NA PREDSTAVI
"HASANAGINICE" V CHICAGU.**

V nedeljo 2. oktobra je dramski zbor "Nada", ki pripada Jugoslavenskom Prosvjetnom Savezu, vprizoril v Chicagu v dvorani ČSPS. na 18. cesti dramo "Hasanaginica" v treh dejanjih, katero je spisal dr. Milan Ogrizović. Okrog 700 oseb je bilo na predstavi. Vstopnina je bila 75c v predprodaji in dolar pri blagajni na dan predstave. Treba priznati, da hrvatska publika v Chicagu veliko bolj ceni delovanje kulturnih društev kakor pa slovenska. To pokazuje prvič udeležba, in drugič dejstvo, da računajo večjo vstopnino ter za stvari ki se dbe v dvorani več kakor pa na podobnih slovenskih priredbah, in se nihče ne pritožuje.

Uspeh predstave je bil zelo dober. Med udeleženci je bilo tudi nekaj Slovencev. Za Debsov spominski shod, ki se vrši v četrtek 20. oktobra, je bilo prodanih 50 vstopnic. — P.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu v Slovenskem Del. Domu, 15333 Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se sej redno, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — Tajnik.

JOS. STEBLAY

Zemljišča, hiše, stavbišča, zavarovalnina proti ognju; javni notar.

2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Lawndale 9562.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Polom komunistične tiskarne v Chicagu.

Že večkrat smo poročali o propadanju komunističnih ustanov v tej deželi, in objavili smo tudi poročilo o polomu komunistične tiskarne "Daily Workerja" v Chicagu. Po bankrotu se je dnevnik preselil v New York, kjer z revolversko taktiko zbira novice in se odeva v ta namen z Rusijo, Leninom in edino pravo internacionalo, kakor preje v Chicagu.

Milwauški "Vestnik" z dne 8. septembra je priobčil članek z naslovom "Taktika političnih klovnov", v katerem pravi med drugim: "Tiskarna delavske (komunistične) stranke v Chicagu je propadla. Nad dve sto tisoč delavskega denarja je šlo k vrugu. Daily Worker, komunistični dnevnik, dolguje tiskarni nad \$40,000, razni tujejezični listi dolgujejo vsote od \$5 do 15,000 dolarjev (Tudi hrvatski "Radnik" je zapustil v nji občuten dolg. — Op. pisca), poleg tega pa so vknjiženi še dolgovi za razne knjige, brošure in tiskovine. Gospodarilo se je nesmiselno, in je moral priti polom."

Nato člankar opisuje taktiko komunistov v newyorških unijah delavstva oblačilne industrije, ki jim jemlje vitalnost, komunistom pa nič ne koristi.

Predloga v Massachusettsu proti rdeči zastavi.

V legislaturi države Massachusetts je poslanec H. A. Atwood predložil zakonsko predlogo, ki določa, da je rdeča zastava v Massachusettsu prepovedana. Kdor jo razobesi ali prenaša na način da z njo demonstrira proti obstoječim oblastim in institucijam, zapade kazni, katere maksimum je dosmrtna ječa. Isti poslanec je predložil nadalje zakonsko prepoved, ki določa, je propagiranje "kriminalnega sindikalizma" v Massachusettsu kaznjiv čin, kazen zanj pa je do 14 let ječe.

Država Massachusetts je torej rešena. Ni se ji bati rdeče zastave, ne "kriminalnega sindikalizma". Neprijetno je le to, da so s takimi postavami že marsikje poskušali, pa se niso nikdar trajno obnesle . . .

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo dopoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. So drugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., October 1st, 1927.
State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Anton F. Zagar, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management, of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher, Jugoslav Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor, Frank Zaitz, 2642 S. Ridgeway Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2642 S. Ridgeway Ave.; business manager, Anton F. Zagar, 2814 S. Lawndale Ave.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the Jugoslav Socialist Federation.

Trustees: John Ollp, 2426 S. Clifton Park Ave.; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave.; Joseph Owen, 5931 W. Roosevelt Rd., Cicero, Ill.; Philip Godina, 3211 S. Crawford Ave.; Fred A. Vider, 2713 S. Avers Ave.; Andrew Kobal, 2657 S. Lawndale Ave.; Donald J. Lotrich, 1937 S. Trumbull Ave., all in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

ANTON F. ZAGAR, Business Manager,
Sworn to and subscribed before me this 30th day of September, 1927.

ANTON BINA, Notary Public.
(My commission expires December 20, 1930.)

REŠITE SE SKRBI

in strahu za vaše vrednostne papirje, bonde, dragulje itd. Najemite si predalček v naši varnostni shrambi, za tri dolarje letno.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE., vogal 19. ul., CHICAGO, ILL.

OTTO KASPAR, predsednik.

Denarne pošiljatve v Jugoslavijo po najpovoljnejših cenah.

